

TEMEL DÜZEY HEDGE MUHASEBESİ

SORU: Hedge muhasebesi nedir? Herkes uygulayabilir mi?

CEVAP: Hedge muhasebesi, IFRS ilkelerine göre muhasebe yapıldığında finansal bileşenlerden ötürü ortaya çıkan muhasebesel eşitsizlikleri ('accounting mismatch') önlemek amacıyla IASB tarafından belirlenmiş ve IFRS9 standardında yer alan ilkeler bütünüdür. Hedge muhasebesi, kompleks ve know-how gerektiren ilkeler bütünü olduğundan IASB tarafından uygulaması zorunlu tutulmamıştır. İsteyen her şirket, sözkonusu muhasebesel eşitsizlikleri standarda uygun şekilde göstermek kaydıyla hedge muhasebesi uygulayabilir.

SORU: İleri tarihli yabancı para satış işlemlerim bir sözleşmeye bağlı -dolayısıyla kesin- değil. Yine de hedge muhasebesi uygulayarak yabancı para borçlarımın gerçekleşmemiş kur zararlarının gelir tablomu bozmasını önleyebilir miyim?

CEVAP: Evet. Yabancı para satış tahminlerinizin gerçekleşme olasılığı yüksek olduğunu göstermeniz durumunda 'Gerçekleşme olasılığı yüksek tahmini işlem kur riski bileşenine yönelik nakit akış riskinden korunma muhasebesi' (highly probable forecast transaction cash flow hedge accounting for fx risk component') uygulayarak gelir tablonuzu bozan unrealize kur zararlarını dengeleyebilirsiniz.

SORU: İleride faturasını keseceğim sözleşmeli yabancı para ticari işlemlerimden olan alacaklarım bilançoğa yansımazken, bu alacaklar ile ödemeyi planladığım ilerki yabancı para borçlarım bilançonun pasifinde duruyor ve kur arttıkça gerçekte karşılaşmayacağım kur zararları net karımı yanlış gösteriyor. Ne yapmalıyım?

CEVAP: Kesin taahhüt işlem kur riski bileşenine yönelik gerçeğe uygun değer riskinden korunma muhasebesi (firm commitment fair value hedge accounting for fx risk component) uygulayarak, IFRS 15 gereğince aktive alamadığınız sözleşmeye dayalı ticari varlıkların üzerinde oluşmuş dengeleyici kur gelirlerini gelir tablonuza yansıtarak borçlarınızdan kaynaklanan kur zararlarını silebilirsiniz.

SORU: Yurtdışındaki bağlı ortaklığımın konsolidasyonundan gelen kur karları konsolide finansal tablolarımda 'kümülatif çevrim farkı' (cumulative translation adjustment') kalemi altında diğer kapsamlı gelir tablosuna yansıyor. Oysa bu bağlı ortaklığımın fonlamasında kullandığım yabancı para banka kredilerinden kaynaklanan kur zararları ise gelir tablosunda. Bu durum hem net karımı yanlış gösteriyor hem de finansal tablo okuyucusunu yanıltıyor mu?

CEVAP: Tabiki yanıltıyor. IFRS 9 bu muhasebesel eşitsizliği önlemek amacıyla 'yurtdışındaki net yatırım riskinden korunma muhasebesi' (net investment hedge accounting) ilkelerini getirmiş durumda. Net Investment Hedge accounting uygulamanız durumunda ilgili etkinlik ilkeleri dahilinde gelir tablonuzdaki bu bozulmayı önleyecek muhasebe kayıtlarını atabilirsiniz.

International Financial Advisory

SORU: Genelde riskten korunma aracı (hedging instrument) olarak türev enstrümanlar kullanılıyor diye biliyoruz. Yabancı para banka kredileri riskten korunma aracı olabiliyor mu?

CEVAP: Evet. Türev olmayan finansal varlık veya yükümlülüklerin yalnızca döviz kuru bileşenleri riskten korunma aracı olarak tanımlanabilir.

SORU: 5 yıllık yabancı para banka kredim var. Sadece 3 yıllık kısmını riskten korunma aracı olarak tanımlayabilir miyim?

CEVAP: Hayır. IFRS9 p6.2.4 de belirtildiği üzere, bir riskten korunma aracı bütün vadesi boyunca kullanılmalıdır. Buna istisna olarak bir finansal enstrümanın nakit akışlarının belli bir yüzdesi (%50 si gibi) riskten korunma aracı olarak tanımlanabilir.

SORU: Grup içi yabancı para satışlar üzerinden hedge muhasebesi yapılabilir mi?

CEVAP: IFRS 9 p6.3.6 da belirtildiği üzere, grup-içi yabancı para bir işlemde kaynaklanan döviz kuru riski, (örneğin iki grup şirketi arasında yabancı para ticari alacak/borç), IAS 21 gereğince konsolidasyonda tümüyle elimine olmayan bir kur kar/zararı yaratıyor ise konsolide finansal tablolarda hedge muhasebesine konu edilebilir.

SORU: İlerki tarihte yapacağım satışlar yabancı para değil ama döviz kurundaki değişikliklere göre sürekli yeniden fiyatlanıyor. Yani üstü örtülü bir döviz kuruna endeksleme durumu var. Bu durumda hedge muhasebesi yaparak, yabancı para borçlarımızın kur zararıyla dengeleme yapabilir miyim?

CEVAP: IFRS9 B6.3.8 ve BC6.191 de belirtildiği üzere, riskten korunma kalemi olarak tanımlayabilmek için bir risk bileşeninin kendi başına tanımlanabilir ('separately identifiable') ve güvenli şekilde ölçümlenebilir ('reliably measurable') olması gerekir. Her ne kadar fiyatlama döviz kuruna göre değiştirilse dahi ortada ilerki tarihli satışlara ait 'separately identifiable' ve 'reliably measurable' bir risk bileşeni olmadığından bu gibi durumlar için hedge muhasebesi yapılmamalıdır.

SORU: Enflasyon riski hedge muhasebesine konu edilebilir mi?

CEVAP: IFRS 9 p6.3.13 de belirtildiği üzere, sözleşmede açıkça belirtilen bir bileşen olmadıkça enflasyon, kendi başına tanımlanabilir ('separately identifiable') ve güvenli şekilde ölçümlenebilir ('reliably measurable') bir risk bileşeni değildir ve hedge muhasebesine konu edilemez. Buradaki kritik nokta, finansal varlık veya yükümlülük üzerinde enflasyonun bu kriterlere uyan bir risk bileşeni olduğunun gösterilebilmesidir.

International Financial Advisory

SORU: Hedge rasyosu ve hedge etkinliđi kavramları neyi ifade ediyor?

CEVAP: Hedge rasyosu, riskten korunan kalemin miktarı ile bu riskten korunan kalemi hedge etmek amacıyla kullanılan riskten korunma aracının miktarı arasındaki ilişkiyi ifade ederken, hedge etkinliği ise, riskinden korunulan bileşendeki (örneğin döviz kuru) değişimin riskten korunan kalem ve riskten korunma aracı üzerinde yarattığı dalgalanmalar arasındaki ilişkiyi gösterir. IFRS 9 B.6.4.10 da belirtildiği üzere, hedge rasyosu belirlenirken, hedge etkinliği gözönünde bulundurulması, etkinliği bozucu hedge rasyosu belirlenmesinden kaçınılmalıdır.

SORU: Basis adjustment nedir?

CEVAP: Basis adjustment, IFRS9 p6.5.11 (d) bendinde belirtildiği üzere, ilerki tarihte aktife girecek parasal olmayan kalemlerin (stoklar, maddi duran varlıklar gibi) üzerinde oluşacak kur risklerini hedge etmek amacıyla kur sabitlemesi yapıldığında (örneğin forward veya yabancı para kredi işlemi), ilgili parasal olmayan kalemin aktife giriş tarihindeki kurdan değil, sabitlenmiş kurdan maliyet ile kaydedilmesini sağlayan bir hedge muhasebesi ilkesidir.

SORU: Hedge muhasebesini istediđimiz zaman terkedebilir miyiz?

CEVAP: Eski standard IAS39 da hedge muhasebesi tamamen yönetimin inisiyatifine bırakılmış olduğundan, istenildiğinde terk edilebilir durumdaydı. Bu serbestinin yarattığı olumsuz durumlar nedeniyle yeni standart IFRS9 da hedeg muhasebesinin terkedilmesi, yalnızca finansal risk yönetim politikalarının değişmesi durumuna bağlanmış ve bu sayede, risk unsurundaki değişikliklerin olumsuz ve olumlu etkilerine göre hedge muhasebesine başlanılması ve bırakılmasının önüne geçilmiştir.